

IVAN MARKOVIĆ

Hrvatske gramatike

Premda načinjeni s pomnjom, popisi nemaju namjeru biti ni potpuni, ni konačni, a ni bibliografski pedantni. Podložni su provjeri, korekcijama i dopunama. Svrha im je praktična – namijenjeni su domaćim i stranim studentima hrvatskoga jezika.

Zadnja izmjena: 10. listopada 2011.

Gramatike: ^k kajkavske, ^l latinske protumačene hrvatskim

17. stoljeće

- **Bartol Kašić**, *Institutionum linguae Illyricae libri duo*, Rim 1604. Pretisci: Köln – Wien 1977, Zagreb 1990, Zagreb 2002, Zagreb – Mostar 2005.
- Prva potpuna hrvatska gramatika (štokavska, s čakavskim crtama).
- **Jakov Mikalja** [**Giacomo Micaglia**], *Grammatika talianska ukratko illi kratak nauk za naucitti latinski*, u: *Blago jezika slovinskoga...*, Loreto – Ancona 1649–1651. Pretisak: Zagreb 2008.
- **Juraj Križanić**, *Gramatično iskazánje ob rúskom jezíku*, rkp., Tobolsk, 1665. Objavljeno: Moskva 1848, 1859, Frankfurt 1976, 1978, Zagreb 1984 (*Sabrana djela J. Križanića*, knj. 2). Općeslavenska gramatika s podacima iz hrvatskoga (ozaljskoga tipa). Hrvatsku gramatiku na temelju Križanićevih podataka rekonstruirao M. Moguš u *Radovima Zavoda za slavensku filologiju* 19 (1984).

18. stoljeće

- **Tomo Babić**, ^l*Prima grammaticae institutio pro tyronibus illyricis accomodata*, Venecija ¹1712, ²1745.
- **Lovro Šitović Ljubušak**, ^l*Grammatica latino-illyrica*, Venecija ¹1713, ²1742, ³1781. Pretisak: Ljubuški – Zagreb – Sarajevo 2003.
- **Ardelio Della Bella**, *Istruzioni grammaticalli della lingua illirica*, u: *Dizionario Italiano, Latino, Illirico...*, Venecija ¹1728, Dubrovnik ²1785, samostalno: *Principi elementari della grammatica illirica*, Dubrovnik ³1837. Pretisak: Zagreb 2006.
- **Blaž Tadijanović**, *Svaschta po mallo illiti kratko sloxenye immenah, i ricsih u illyrski, i nyemacski jezik*, Magdeburg ¹1761, Tropava ²1766. Djelomičan pretisak: Slavonski Brod 2003.
- **Matija Antun Reljković** [**Relkovich**], *Nova slavonska i nimacska grammatika – Neue Slavonische und Deutsche Grammatik*, Zagreb ¹1767, Beč ²1774, ³1789.
- **Antun Rajšp** [**Rajsp**], ^k*Nemska gramatika oder Anfangsgründe der deutschen Sprachkunst zum Gebrauche der Croatischen Jugend*, Beč 1772.

- **Marijan Lanosović**, ^L*Uvod u latinsko ricsih slaganje s nikkima nimacskog jezika bilixkama za korist slovinskih mladichah sloxen*, Osik (Osijek) 1766.
- **Marijan Lanosović**, *Neue Einleitung zur slavonschen Sprache...*, Esseck (Osijek) ¹1778, ²1789, *Anleitung zur slavonschen Sprachlehre...*, Ofen (Pešta) ³1795. Djelomičan pretisak: Slavonski Brod 2003.
- **Ivan Vitković**, ^K*Gründe der kroatischen Sprache zum Nutzen der deütschen Jugend verfasst*, rkp., Zagreb, 1779.
- **Ignacij Szentmártony**, ^K*Einleitung zur kroatischen Sprachlehre für Teutsche*, Varaždin 1783.
- **Franz Kornig**, ^K*Kroatische Sprachlehre oder Anweisung für Deutsche...*, Zagreb ¹1790, ²1795, ³1810.
- **Josip Jurin**, *Grammatica Illyricae iuventuti Latino, Italoque sermone instruendae accomodata – Slovkniga slavnoj slovinskoj mladosti diackim, illirickim i talianskim izgovorom napravljena*, Venecija 1793.
- **Mijo Bilušić**, *Grammatica triplici idiomate latino videlicet illirico et italico idiomate conscripta*, rkp., nedovršena, 1781–1797.
- **Gašpar Vinjalić**, trojezična gramatika (*Principi della grammatica, Grammatica prima in lingua Slava, Italiana et Latina*), rkp., druga pol. 18. st., čuva se u arhivu franjevačkoga samostana u Sinju.
- **Andrija Bujas**, *Gramatika latinsko-hrvatsko-talijanska*, rkp., druga pol. 18. st., čuva se u arhivu samostana na Visovcu.

19. stoljeće

- **Josip Voltiggi [Voltić]**, *Grammatica illirica*, u: *Ricsoslovník illirickoga, italianskoga i nimacskoga jezika s' jednom pridpostavlienom grammatikom illi pismenstvom*, Beč 1803.
- **Franjo Marija [Francesco Maria] Appendini**, *Grammatica della lingua Illirica*, Dubrovnik ¹1808, ²1828, ³1838, ⁴1850.
- **Josip Ernest Matijević**, ^K*Horvatzka Grammatika oder kroatische Sprachlehre*, Zagreb 1810.
- **Šime Starčević**, *Nòvâ ricsôslovica ilirická*, Trst 1812. Pretisak: Zagreb 2002.
- Prva hrvatska gramatika na hrvatskome. Prvi opis četiriju danas standardnih naglasaka.
- **Šime Starčević**, *Nòvâ ricsôslovica iliricko-francèzka*, Trst 1812.
- Prilagođen prijevod njemačke gramatike francuskoga jezika D. J. Mozina *Französische Sprachlehre*.
- **Josip Đurkovečki [Jožef Gjurkovečki]**, ^K*Jezichnica horvatzko-slavinzka... – Kroatisch-Slavische Sprachlehre...*, Pešta 1826. Pretisak: Zagreb 2008.
- **Ignjat Alojzije Brlić**, *Grammatik der Illyrischen Sprache*, Ofen (Pešta) ¹1833, Agram (Zagreb) ²1842, ³1850. Djelomičan pretisak: Slavonski Brod 2003.
- **Vjekoslav Babukić**, *Osnova slovnice slavjanske narèčja ilirskoga*, u: *Danica ilirska*, II, br. 10–15, Zagreb 1836. Pretisak *Danice 1835–1837*: Zagreb 1970.
Poseban otisak (uz neznatne izmjene): Zagreb 1836. Prijevod na njemački: *Grundzüge der illirischen Grammatik*, prev. R. Fröhlich (Veselić), Beč 1839.
Prijevod na talijanski: *Elementi della grammatica illirica*, prev. I. Kaznačić, Zadar ¹1846, ²1851, ⁴1865.
Prijevod na njemački i talijanski: *Grundzüge der ilirischen Sprachlehre, Fondamenti della grammatica illirica*, uz *Ilirsko-němačko-talianski mali rěčnik* J. Drobniča i A. Mažuranića, prev. na tal. V. Vežić, Beč 1849.

- **Ignac Kristijanović**, ^k*Grammatik der Kroatischen Mundart*, Zagreb 1837, *Anhang zur Grammatik der kroatischen Mundart...*, Zagreb 1840.
- **Antun Mažuranić – Josip Drobnić**, *Temelji ilirskoga i latinskoga jezika za početnike*, Zagreb ¹1839, ²1842.
- **Rudolph Frölich [Veselić]**, *Der kleine Ilirer*, Beč 1840.
- **Ilija Rukavina Ljubački**, *Kroatische Abänderungs- und Abwandlungsformen nebst den Regeln der Aussprache und Rechtsschreibung*, Trst 1843.
- **Rudolph Frölich [Veselić]**, *Anleitung zur Erlernung der vier slavischen Hauptsprachen*, Beč 1847.
- **Lavoslav Fürholzer**, *Horvatsko-slavonska slovnica za početnike*, Varaždin ¹1847, ²1850.
- **Šime Starčević**, *Ričoslovje*, u: *Glasnik dalmatinski*, I–II, br. 34–57, Zadar 1849–1850.
- **Rudolf Fröhlich [Veselić]**, *Theoretisch-praktische Taschen-Grammatik der ilirischen Sprache*, Beč ¹1850, (preradio I. Macun) ⁴1865.
- **Andrija Stazić**, *Grammatica della lingua illirica...*, Zadar 1850.
Namijenjena školama, tiskana Gajevom grafijom, primjeri iz stare književnosti ikavske i jekavske.
- **Jerolim Šutina**, *Principi di grammatica illirica*, u: *Vocaboli di prima necessità...*, Zadar 1850.
- **Andrija Barić**, *Slovnica sèrbsko-ilirskoga jezika za dècu u Dalmaciji i u druzih dèržavah jugoslavjanskih*, Split 11851, 21861.
- **Franjo Volarić**, *Ilirska slovnica za početne učionice*, Trst 1852.
- **Vjekoslav Babukić**, *Ilirska slovnica*, Zagreb 1854.
- **Andrija Torkvat Brlić**, *Grammatik der illyrischen Sprache, wie solche im Munde und Schrift der Serben und Kroaten gebräuchlich ist*, Beč 1854.
- **Fran Volarić**, *Ilirska slovnica za početne učionice*, Trst 1854.
- **Ivan Danilo**, *Grammatica illirica*, Zadar 1855.
- **Andrija Stazić**, *Grammatica illirica prattica...*, Split ¹1855, Trst ²1861.
- **Antun Mažuranić**, *Slovnica hèrvatska. Dio I. Rěchoslovje*, Zagreb ¹1859, ²1861, ³1866, ⁴1869.
Pretisak: Zagreb 2008.
- **Adolfo Veber [Tkalčević]**, *Skladnja ilirskoga jezika*, Beč ¹1859, ²1862. Pretisak: Zagreb 2005.
Prva hrvatska sintaksa.
- **Vinko Pacel**, *Slovnica jezika hrvatskoga ili srbskoga. Dio I. Nauka o prieslovu*, Zagreb 1860.
- **Rudolf Fröhlich [Veselić]**, *Grammatik der illirischen Sprache, wie solhe in Dalmatien, Kroatien, Slawonien, Serbien, im südlichen Ungarn und einem Theile der Militärgrenze gesprochen wird*, ³1861, ⁴1865.
- **Adolfo Veber [Tkalčević]**, *Slovnica za četvrti razred katoličkih glavnih učionah u carevini austrijanskoj*, Beč ¹1862, ²1863, ³1867, ⁴1868, ⁵1870, ⁶1875, *Slovnica hrvatska*, Beč ⁷1876, ⁸1978, ⁹1879.
- **Vatroslav Jagić**, *Gramatika jezika hèrvackoga. Osnovana na starobugarskoj slověništini. Dio pèrvi. Glasovi*, Zagreb 1864.
- **Vinko Pacel**, *Oblici književne hrvaštine*, Karlovac 1865.
- **Pero [Pietro] Budmani**, *Grammatica della lingua serbo-croata (illirica)*, Vienna (Beč) 1867.
- **Paul Pierre**, *Abrégé de grammaire française-croate et de dictionnaire français-croate*, Zagreb 1869.

- **Adolfo Veber** [Tkalčević], *Slovnica hèrvatska za srednja učilišta*, Zagreb ¹1871, ²1873, *Slovnica hrvatska za srednja učilišta* ³1876.
- **Josip Vitanović**, *Slovnica hèrvatskoga jezika za nižu realku*, Osijek 1872.
- **Ivan Danilo**, *Slovnica za srednja učilišta nižega reda*, Zadar 1873.
Uređena prema Budmanijevoj.
- **Dragutin A. Parčić**, *Grammatica della lingua slava (illirica)*, Zadar ¹1873, ²1878.
Prijevod na francuski: *Grammaire de la langue serbo-croate*, prev. J.-B. Feuvrier, Pariz ¹1877, ²1904.
- **János Miháilovics**, *Gyakorlati Ilir Nyelvtan [Praktična ilirska gramatika]*, Baja 1874.
- **Mirko Divković**, *Hrvatske gramatike I. dio. Oblici*, Zagreb ¹1879, *Oblici hrvatskoga jezika*, Zagreb ²1887, ³1890, ⁴1894, ⁵1895, *Oblici i sintaksa hrvatskoga jezika*, Zagreb ⁶1897, ⁷1898, ⁸1899, ⁹1900, ¹⁰1903, ¹¹1908, ¹²1917.
- **Josip Vitanović**, *Gramatika hrvatskoga jezika*, Osijek ¹1880, ²1882, Zagreb ³1888, ⁴1891.
- **Mirko Divković**, *Nauka o izreci*, Zagreb ¹1880, ²1881, ³1885, ⁴1888, ⁵1892, *Rečenica (Nauka o izreci)*, Zagreb ⁶1895, ⁷1898, ⁸1899, ⁹1901, ¹⁰1907, ¹¹1911, ¹²1914, ¹³1917.
- **Mirko Divković**, *Hrvatske gramatike II. dio. Sintaksa za školu*, Zagreb ¹1881, *Hrvatska sintaksa*, Zagreb ²1889, ³1893, ⁴1896, *Oblici i sintaksa hrvatskoga jezika*, Zagreb ⁶1897, ⁷1898, ⁸1899, ⁹1900, ¹⁰1903, ¹¹1908, ¹²1917.
- **József Margitai**, *Horvát Nyelvtan [Hrvatska gramatika]*, Nagy-Kanizsa 1884.
- **Rudolf Strohal**, *Hrvatska slovnica*, Bjelovar 1893.
- **Tomo Maretić**, *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb ¹1899, ²1931, ³1963.
- **Tomo Maretić**, *Gramatika hrvatskoga jezika za niže razrede srednjih škola*, Zagreb ¹1899, ²1901, *Hrvatska ili srpska gramatika za srednje škole*, ³1906, ⁴1913, ⁵1918, ⁶1921, ⁷1923, Beograd ⁸1926, ⁹1927, ¹⁰1928.
- **M. Emil Muža**, *Praktische Grammatik der kroatischen Sprache für den Selbstunterricht*, Beč – Pešta – Leipzig, oko ²1900, oko ³1900. Više kasnijih izdanja (npr. ⁷1921).

20. stoljeće

- **Josip Florschütz**, *Gramatika hrvatskoga jezika za ženski licej, preparandije i nalik im škole*, Zagreb ¹1905, ²1907, ³1916, ⁴1921, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika za srednje i slične škole* (ponovljeno 4. izd.) ⁵1940, *Hrvatska slovnica za srednje i slične škole* (ponovljeno 4. izd. s *Izpravkom*, popisom primjera koje treba ispraviti) ⁶1941, (prerađeno izd.) ⁷1943, 1950. Pretisak: Zagreb 2002.
- **August Leskien**, *Grammatik der serbo-kroatischen Sprache*, Heidelberg ¹1914, ²1976.
- **Milan Rešetar**, *Elementar-Grammatik der kroatischen (serbischen) Sprache* (latinični primjeri) = *Elementar-Grammatik der serbischen (kroatischen) Sprache* (ćirilični primjeri), Zagreb ¹1916, ²1922.
Prijevod na češki: *Mluvnice jazyka srbochorvatskeho*, Prag 1940.
- **Mihály Munkácsy**, *Horvát Nyelvtan [Hrvatska gramatika]*, Budimpešta 1920.
- **Arturo Cronia**, *Grammatica della lingua serbo-croata*, Milano 1922. Više kasnijih izdanja.
- **Antoine Meillet** – **André Vaillant**, *Grammaire de la langue serbo-croate*, Paris ¹1924, ²1952.

- **Stjepan Musulin**, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika za IV. razred srednjih škola*, Zagreb 1928.
Do 1939. nekoliko izdanja za sva četiri razreda srednjih škola.
- **Rudolf Strohal**, *Gramatika današnjega hrvatskoga književnog jezika*, I–II, Zagreb 1928.
- **Jozo Dujmušić**, *Repetitorij hrvatske slovnice*, Zagreb 1933.
- **Julije [Juljusz] Benešić**, *Gramatyka języka chorwackiego czyli serbskiego*, Varšava 1937.
- **Blaž Jurišić**, *Nacrt hrvatske slovnice. I. Glasovi i oblici u povijestnom razvoju*, Zagreb 1944.
Pretisak: Zagreb 1992.
- **Ivan Brabec – Mate Hraste – Sreten Živković**, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb ¹1952, ²1954, ³1958, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, ⁴1961, ⁵1963, ⁶1965, ⁷1966, ⁸1969, ⁹1970.
- **Vilim Francić**, *Gramatyka opisowa języka cherbochorwackiego*, Varšava 1956.
- **Ljudevit Jonke**, *Kratka gramatika hrvatskosrpskog jezika (za audio-vizuelni tečaj)*, Zagreb 1964. Više kasnijih izdanja do 1989.
Prijevodi na engleski, talijanski, ruski, njemački: Zagreb 1965.
- **Stjepko Težak – Stjepan Babić**, *Pregled gramatike hrvatskosrpskoga jezika*, Zagreb ¹1966, ²1969, ³1970, ⁴1971, ⁵1972, *Pregled gramatike hrvatskoga književnog jezika*, ⁶1973 (prerađeno izdanje, zabranjeno, pretisak: London 1974), *Gramatika hrvatskoga jezika. Priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, ⁷1992. Više kasnijih izdanja (¹⁵2005).
- **Josip Hamm**, *Kratka gramatika hrvatskosrpskog književnog jezika za strance*, Zagreb 1967.
Prijevod na njemački: *Grammatik der serbokroatischen Sprache*, Wiesbaden 1967.
- **Josip Matešić**, *Der Wortakzent in der Serbokroatischen schriftsprache*, Heidelberg 1970.
- **Slavko Pavešić – Zlatko Vince**, *Gramatika*, u: *Jezični savjetnik s gramatikom*, Zagreb 1971.
- **Eugenija Barić – Mijo Lončarić – Dragica Malić – Slavko Pavešić – Mirko Peti – Vesna Zečević – Marija Znika**, *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb ¹1979, *Gramatika hrvatskoga književnog jezika*, ²1990, *Hrvatska gramatika*, ³1995, ⁴1997, ⁵2003, ⁶2005.
- **Stjepan Babić**, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrt za gramatiku*, Zagreb ¹1986, ²1991, *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, ³2002.
- **Radoslav Katičić**, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika. Nacrt za gramatiku*, Zagreb ¹1986, ²1991, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, ³2002.
- **Stjepan Babić – Dalibor Brozović – Milan Moguš – Slavko Pavešić – Ivo Škarić – Stjepko Težak**, *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika. Nacrti za gramatiku*, Zagreb 1991.
Zasebno su poslije objavljeni dijelovi – Mogušev povijesni (1993), izdanje bez Moguševa dijela (2007), Brozovićeve fonologija (2007), Škarićeve fonetika (2009).
- **Blaž Jurišić**, *Nacrt hrvatske slovnice. II. Tvorba imenica u povijesnom razvoju*, Zagreb 1992.
Prema nedovršenom rkp. iz 1948.
- **Vinko Grubišić**, *Croatian grammar*, Zagreb 1995.
- **Dragutin Raguž**, *Praktična hrvatska gramatika*, Zagreb 1997.

21. stoljeće

- **Sanda Ham**, *Školska gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb 2002.

- **Josip Silić – Ivo Pranjković**, *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb ¹2005, ²2006.
- **Stjepan Vukušić – Ivan Zoričić – Marija Grasselli-Vukušić**, *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku*, Zagreb 2007.
- **Stjepan Babić – Dalibor Brozović – Ivo Škarić – Stjepko Težak**, *Glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb 2007.
- **Dalibor Brozović**, *Fonologija hrvatskoga standardnog jezika*, Zagreb 2007.
- **Ranko Matasović**, *Poredbenopovijesna gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb 2008.
- **Ivo Škarić**, *Hrvatski izgovor*, Zagreb 2009.